

Initiatief-Raadsvoorstel

Onderwerp: Aanbevelingen rekenkameronderzoek inzake “Huisvuilcentrale (HVC)”

Datum raadsvergadering	Portefeuillehouder(s)	F. Bal
Registratienummer	Ambtenaar	L. Klinkenberg
Datum carrousel	Telefoon	
Raadsbesluit nr.	E-mailadres	lklinkenberg@Velsen.nl

Voorgesteld raadsbesluit

- 1) Onderstaande aanbevelingen uit het bestuurlijk rapport “Velsen, GR AIJZ en HVC” van augustus 2014 over te nemen:
Aanbevelingen:
 - a. Breng de huidige constructie van de Huisvuilcentrale (HVC) en de gemeenschappelijke regeling Afvalschap IJmond Zaanstreek (GR AIJZ) (inclusief de keuzes en afwegingen die hieraan ten grondslag lagen) helder in kaart en zorg dat deze kennis behouden blijft
 - b. Breng in overleg met de andere aandeelhouders de constructie in lijn met de publieke taak en maak daarbij duidelijke keuzes en afwegingen
 - c. Ga na in hoeverre de constructie in strijd is met relevante regels en pas indien nodig de constructie aan
 - d. Stel een informatieprotocol op, dat is gericht op bewuste invloedmomenten van de stakeholders
 - e. Evalueer de verbonden partij en zorg daarbij voor een exit-strategie
 - f. Bespreek het onderzoek in het bestuur van de GR AIJZ en de algemene vergadering van aandeelhouders (AvA) van HVC
- 2) En verzoekt het college om op basis van de aanbevelingen uit het bestuurlijk rapport in het 1e kwartaal 2015 een kaderstellende notitie aan te leveren, met meerdere scenario's en met een aanpak waarin afstemming wordt gezocht met andere aandeelhouders in HVC waaronder (om te beginnen) de IJmondgemeenten (Beverwijk en Heemskerk)

Samenvatting

De Rekenkamercommissie van de gemeente Velsen heeft in samenwerking met 19 gemeenten een onderzoek uitgevoerd naar de HVC. Dit onderzoek is uitgevoerd door IPR Normag. De bevindingen van dit gemeenschappelijke onderzoek zijn te lezen in het rapport “Onderzoek naar de relatie tussen aandeelhoudende gemeenten en HVC”. Samen met de rekenkamercommissies van Beverwijk, Heemskerk en Zaanstad is besloten om het gemeenschappelijk onderzoek aan te vullen met een lokaal onderzoek naar de deelneming via de gemeenschappelijke regeling (GR) AIJZ in HVC en de sturing en controle binnen de afzonderlijke gemeenten. De Rekenkamercommissie is van mening dat er goed en grondig werk is verricht. Het is een ingewikkelde materie en de rapporten bevatten veel tekst. Er is daarom over beide onderzoeksrapporten een bestuurlijk rapport opgesteld door de rekenkamercommissie waarop een zienswijze van het college is ingediend.

Aanleiding

De onderzoeksrapporten van de rekenkamercommissie

Programma

Programma 8

Kader

N.v.t.

Beoogd doel en effect van het besluit

Aanbeveling 1. Breng de huidige constructie van de HVC en de GR AIJZ (inclusief de keuzes en afwegingen die hieraan ten grondslag lagen) helder in kaart en zorg dat deze kennis behouden blijft.

Om het huidige complexe besturingsmodel voor de meer op afstandstaande bestuurders en raadsleden te verhelderen, is het nuttig om de huidige constructie van de deelneming in HVC duidelijk op papier uiteen te zetten. Het rapport van de rekenkamer kan hiervoor als eerste aanzet dienen. Vervolgens is het belangrijk om deze informatie actueel te houden en ervoor te zorgen dat toekomstige wijzigingen in de constructie bewust worden verwerkt en geborgd. Door op deze wijze het institutionele geheugen te organiseren worden (toekomstige) raadsleden, bestuurders en ambtenaren geholpen om een actievere invulling te geven van het aandeelhouderschap in HVC.

Aanbeveling 2. Breng in overleg met de andere aandeelhouders de constructie in lijn met de publieke taak en maak daarbij duidelijke keuzes en afwegingen

Nadat de huidige constructie in kaart is gebracht, zou heroverwogen moeten worden of deze constructie nog steeds de meest effectieve en efficiënte vorm is om de publieke taak van afvalverwerking te verwezenlijken. Afspraken zijn samen gemaakt en kunnen in principe ook samen worden veranderd. Het ligt voor de hand dat er een soort van ballotageovereenkomst blijft bestaan. De regels moeten echter wel worden aangepast. Op dit moment zijn de garantstellingen erg algemeen. Dat lijkt principieel onjuist. Gemeenteraden zijn immers de samenwerking gestart om een bepaald publiek belang te dienen en de garantstelling zou dan ook alleen op die activiteiten betrekking moeten hebben en zeker niet op commerciële (niet publieke) activiteiten. De ruim opgestelde garantstellingen (garantstelling voor verliezen en geldleningen en de leveringsplicht tegen door HVC vastgestelde tarieven) halen tevens alle financiële prikkels weg om een zo doelmatig en doeltreffend mogelijke organisatie na te streven. Ook de keuze voor een hoofdelijke garantstelling van iedere gemeente voor geldleningen lijkt onnodig zwaar; verdeling via een vaste sleutel, zoals afname of stemrecht, lijkt ons passender.

Aanbeveling 3. Ga na in hoeverre de constructie in strijd is met relevante regels en pas indien nodig de constructie aan

Wij raden aan om in ieder geval:

1. Na te gaan in hoeverre het risico bestaat dat aandeelhouders niet voldoen aan de criteria van "niet-Europees aanbesteden". Om de risico's goed in te kunnen schatten, is het aan te raden de jaarrekening van HVC te laten voorzien van de omzetverdeling tussen a) activiteiten voor aandeelhouders en derden en b) publieke en commerciële activiteiten.
2. Na te gaan of het vestigen van een uitsluitend recht (ook wel alleenrecht of exclusief recht) voor de verwerking van verbrandbaar afval (en gift en eventueel andere afvalstromen) door HVC bijdraagt aan een vermindering van juridische c.q. financiële risico's.
3. Na te gaan in hoeverre het risico aanwezig is dat garanties in de (nabije) toekomst zullen intreden en als gevolg daarvan er risico's ontstaan op het gebied van ongeoorloofde (mededinging)bevoordeling en staatssteun.

Aanbeveling 4. Stel een informatieprotocol op, dat is gericht op bewuste invloedmomenten van de stakeholders

De directie van HVC probeert de aandeelhouders zoveel mogelijk te betrekken bij gedelegeerde besluiten. Gezien het structuurregime van HVC is de formele invloed van de aandeelhouders niet groot. Veel informatie betekent dan al snel een overvloed aan informatie. Het zou daarom beter zijn als de aandeelhouders en gemeenteraden zich richten op de besluiten die voor hun rol als aandeelhouder er toe doen en waar het uitoefenen van invloed ook formeel, tijds technisch en procedureel mogelijk is. Wij bevelen dan ook aan om bewuste beïnvloedmomenten te definiëren voor zowel de AvA als de gemeenteraden. Expliciete besluitvorming kan impliciete wijzigingen voorkomen.

Om ervoor te zorgen dat de aandeelhouders en gemeenten aan dergelijke besluitmomenten een actieve invulling kunnen geven, is een verdere optimalisatie van de informatievoorziening van belang. De informatievoorziening moet toegesneden zijn op de ontvanger, de beslissing en het besluitvormingsmoment en er zou voldoende tijd moeten worden ingeruimd om een weloverwogen besluit te kunnen nemen. Een informatieprotocol met daarin de inhoud en frequentie van de informatie aan de aandeelhouders en de wijze van communiceren kan daarbij helpen. Binnen de GR AIJZ 2007 en de gemeente Velsen zelf zou vervolgens ook een informatieprotocol opgesteld moeten worden over de verdere informatievoorziening aan de gemeenteraad. Daarin zou ook expliciet de rol van de gemeenteraad bij het afsluiten, vernieuwen of beëindigen van (dienstverlenings)overeenkomsten aan de orde moeten komen.

Aanbeveling 5: Evalueer de verbonden partij en zorg daarbij voor een exit-strategie

Het zou goed zijn om bij het aangaan van een nieuwe verbonden partij periodieke evaluatiemomenten in te bouwen en vooraf voorwaarden op te stellen, waartegen gemeenten onder werkbare condities en inzichtelijke financiële consequenties uit de verbonden partij kunnen treden. Daarbij moet een balans worden gezocht tussen voldoende stabiliteit en flexibiliteit. Er kan bijvoorbeeld gekozen worden om elke verbonden partij na vijf jaar automatisch te beëindigen, waarna de deelnemende gemeenten expliciet moeten beslissen of zij de verbonden partij willen continueren.

Aanbeveling 6. Bespreek het onderzoek in het bestuur van de GR AIJZ en de AvA van HVC

Het lijkt ons goed om de resultaten van het onderzoek van de rekenkamer(commisseries) in het bestuur van de GR AIJZ en de AvA te behandelen. Op basis daarvan kan een interne discussie gevoerd worden over de toekomst van HVC en de wensen van de verschillende gemeenten daarbij. Het geniet onze voorkeur dat daarbij van alle aandeelhoudende gemeenten en waterschappen vertegenwoordigers aanwezig zijn (en dus niet alleen de vertegenwoordigers van de GR'en). Voorbereiding in het bestuur van de GR AIJZ ligt voor de hand. Indien wijzigingen gewenst zijn, moet daarover een expliciet besluit worden genomen in de AvA en waar nodig wijzigingen in de ballotageovereenkomst doorgevoerd worden.

Directe maatschappelijke consequenties

Geen directe maatschappelijke consequenties vanuit het rapport.

Argumenten

Rekenkameronderzoeken zijn er om de kaderstellende en controlerende rol van de gemeenteraad te versterken en het beleid en bestuur van de gemeente Velsen te helpen verbeteren. De rekenkamercommissie meent dat de aanbevelingen een positieve en constructieve bijdrage kunnen leveren aan de relatie tussen de deelnemende gemeenten en HVC, de deelneming via de gemeenschappelijke regeling AIJZ in HVC en de sturing en controle binnen de gemeente Velsen.

Inspraak, participatie etc.

N.v.t.

Alternatieven

N.v.t.

Risico's

N.v.t.

Financiële consequenties

N.v.t.

Uitvoering van besluit

N.v.t.

Bijlagen – onderdeel uitmakend van het besluit

- Bestuurlijk rapport Velsen, GR AIJZ en HVC

Achterliggende stukken – relevante aanvullende of historische informatie

- het gemeenschappelijk rapport IPR Normag “Onderzoek naar de relatie tussen aandeelhoudende gemeenten en HVC” met bijlagenrapport en een separate brief van de rekenkamercommissie met het rapport IPR Normag “Inventarisatie uitsluitend recht” en de reactie van HVC hierop.
- lokaal HVC onderzoek “AIJZ gemeenten en HVC – Afstand nemen van afval”

Namens de Rekenkamercommissie Velsen,

De secretaris,

De voorzitter van de Rekenkamercommissie,

A.F.K. Klinkenberg

J.E. van der Boon